

روزگار

امام علی (ع): عدالت، متضمن پیروی کردن از سنت خدا و یاری دولت هاست. شرح غر الحکم ۴: ۴۰۲

ویژه فرهنگ و معارف رضوی

یکشنبه ۱۲ اردیبهشت ۱۳۹۰
 ۱۹ رمضان ۱۴۴۲ هجری قمری | ۲۰۲۱ سال سی و چهارم | شماره ۹۵۱۸ | ویژه نامه ۴۶
 www.gudsonline.ir

ادب الرضا گزتابی معنایی در شعر مذهبی

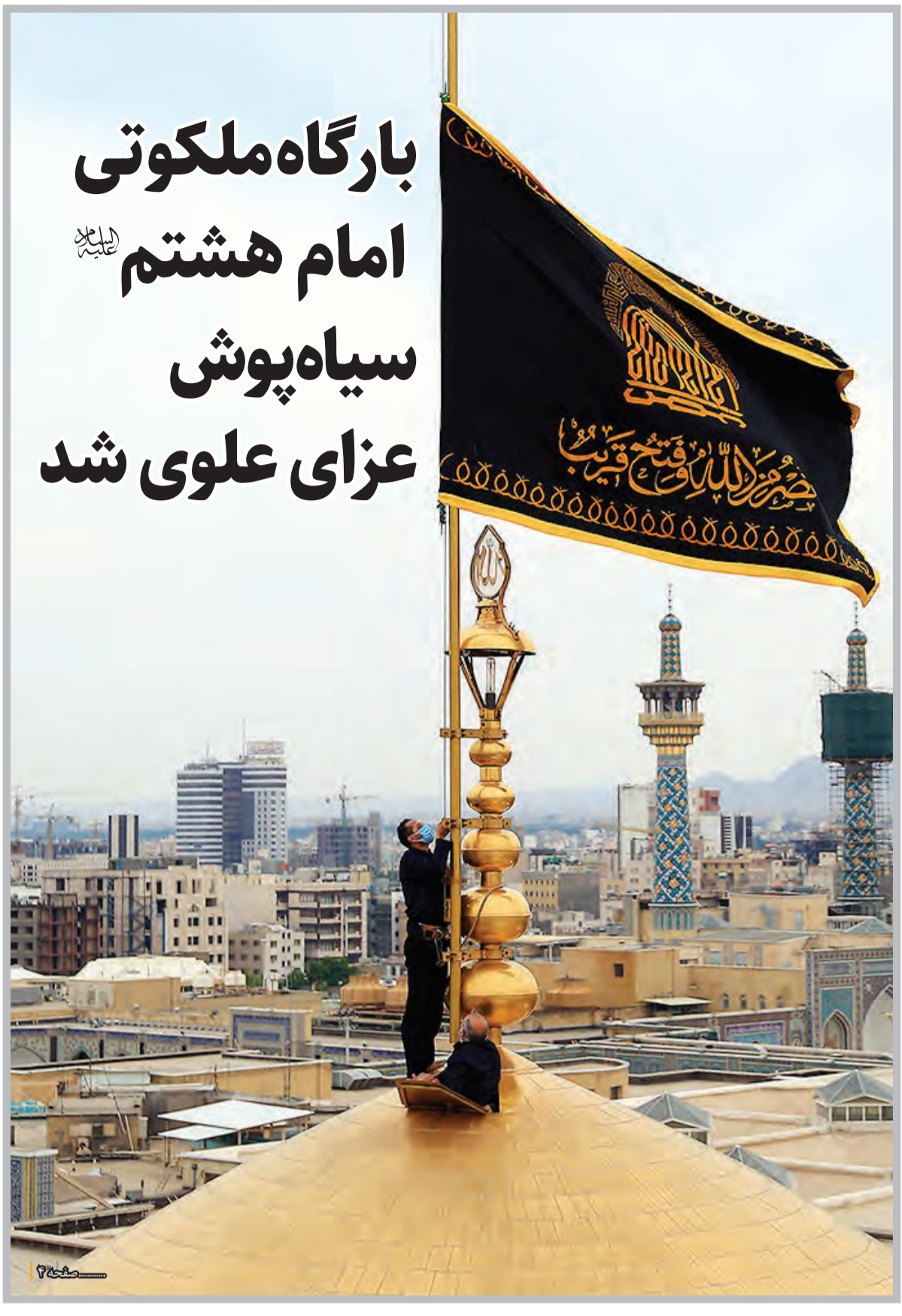
آغاز برداشت محصول از ۱۲ هزار هکتار
 اراضی کشت قراردادی آستان قدس
**گامی به سوی خودکفایی
 در کشاورزی**

دیدگاه

حجت الاسلام پناهیان مطرح کرد

چرا سر سجاده عبادت باید به سیاست بپردازیم؟

حجت الاسلام علیزاده پناهیان در سحرهای ماه مبارک رمضان با حضور در برنامه سحر شبکه اقی، درباره بستر ظهور پیامبر اسلام (ص) و ارتباط آن با عصر ظهور و مقدمات فرج به گفت‌وگو می‌پردازد. در ادامه، بخش‌هایی... صفحه ۲

بارگاه ملکوتی امام هشتم سیاه‌پوش عزای علوی شد

گذری بر تاریخ مکانی که امروزه حرم رضوی است، پیش از شهادت حضرت ثامن الحجج (ع)

سرزمین عشق بود اما سلیمانی نداشت

محمدحسین نیکبخت: مشهدالرضاع) چنان که از نامش پیداست به واسطه قرار داشتن متضع شریف رضوی، مشهد شد و تاریخ این شهر، با شهادت مظلومانه ثامن الحجج (ع) در سال ۲۰۳ق. آغاز می‌شود. در واقع برای بسیاری از ما، جایی که امروز حرم رضوی در آن قرار دارد، پیش از این تاریخ، بدون سابقه و هویت است؛ واقعیت هم چیزی جز این نیست؛ نه اینکه تاریخی یا اتفاقی را نتوان پیش از آن در منطقه «بین‌الجبلین» جست‌وجو کرد، اما مهم‌ترین اتفاق و دلیل شهرت آن، غیر از قرار داشتن حرم مقدس امام زکریا (ع) نمی‌تواند چیز دیگری باشد. با این حال، شاید ذهن‌های کنجکاو زیادی بوده‌اند که درباره تاریخ مکان فعلی حرم، پیش از شهادت امام رضا (ع) فکر کرده‌اند، اینکه در این ناحیه مقدس و در جایی که چشم همه عالم و خیل مشتاقان به آن خیره مانده است، پیش از اینکه حرم مقدس وجود داشته باشد، چه روزگاری سبزه می‌شد و اماکن متبرک فعلی، پیش از شهادت امام رضا (ع) چه وضعیتی داشت. سفر امروز ما در واقع، یک سفر تاریخی طولانی است، به جایی آن سوی هزار و ۲۰۰ سال. امروز هم با ما همراه باشید.

شهر نوغان یا شهر سناباد؟
 حرم مطهر رضوی در مکانی قرار دارد که پیش از شهادت امام رضا (ع)، بین دو قصبه نوغان و سناباد قرار داشت. درباره مکان واقعی این دو قصبه، در روزگار ما ادعاها و سخنان مختلفی مطرح شده است. برخی بر این باورند سناباد در حدود منطقه‌ای نوغان نیز چنین بود. با این حال، نظرات مخالف هم در این باب وجود دارد؛ مثلاً برخی بر این نظرند که مکان فعلی خیابان و محله سناباد، در واقع مظهر قنات مشهوری به همین نام بوده است یا گروهی اعتقاد دارند مکان اصلی قصبه نوغان، نه راسته نوغان فعلی، بلکه مکان دفن خواجهرابع است و فاصله زیادی از محلی دارد که امروزه شهرت یافته است. اگر این موضوع را بپذیریم، باید بگوییم مکان حرم رضوی پیش از آنکه به نوغان نزدیک باشد، به سناباد نزدیک بوده و در مجاورت این قصبه قدیمی کهمن در ولایت توس قرار داشته است. مهدی سیدی در شرح و توضیح خود بر کتاب «نفوس ارض اقدس»، ضمن اشاره به تاریخ نوغان، می‌نویسد: «محله نوغان شامل شهر قدیمی و احتمالاً باستانی نوغان بوده است. پیش از آنکه حضرت رضا (ع)

طبری، فوت حمید بن قحطبه در سال ۱۵۹ هـ.ق. اتفاق افتاده است و اگر سال شهادت حضرت امام موسی بن جعفر (ع)، چنان‌که شیخ مفید در «الارشاد» آورده، سال ۱۸۳ هـ.ق. بدانیم، به احتمال زیاد گزارش‌های مربوط به دست داشتن حمید در شهادت امام هفتم (ع) و دیگر وقایعی از این دست که به وی در سال‌های بعد از ۱۶۰ هـ.ق. منسوب شده است، واقعیت ندارد. به هر حال، قدر مسلم این است که حمید هنگام ورود امام رضا (ع) به خراسان و سپس شهادت آن حضرت، در قید حیات نبود و اینکه مانند سازنده محترم سربال تأثیرگذار و ارزشمند «ولایت عشق»، وی را در قید حیات بدانیم، مقرون به صحت نیست. خطیب بغدادی معتقد است مردی که با نام حمید در این دوره معرفی می‌شود، نه ابن قحطبه، بلکه یکی از نوادگان او است.

اسرار زندگی حمید بن قحطبه
 حال که دریافتیم مدفن مطهر امام هشتم (ع) پیش از شهادت آن حضرت، بخشی از اراضی روستای سناباد بوده است، بد نیست به پیشینه بنایی که امام (ع) در آن به خاک سپرده شد نیز نظری بیندازیم. براساس گزارش‌های تاریخی، مدفن رضوی در باغ حاکم خراسان قرار داشت و احتمالاً این محل، دارالحکومه ایالتی بوده است. حمید بن قحطبه، والی عباسیان در خراسان، فردی است که ساختمان اولیه، منسوب و ظاهراً متعلق به اوست. ابن‌عساکر در گزارش خود، حمید را حاکم منصوب منصور دوانیقی می‌داند و ابن‌ثیر می‌نویسد که پدر حمید، یعنی قحطبه، یکی از سرداران ابومسلم خراسانی بود و همراه با برادرش حسن، نقش مهمی در پیشبرد نقشه‌های عباسیان ایفا کرد. او سپس استیلا بنی‌عباس بر سرزمین‌های اسلامی، حاکم مصر شد و تا سال ۱۴۶ هـ.ق. چنان‌که ابن‌خلدون می‌گوید، در مصر ماند و سپس با فرمان منصور عباسی، فرماندهی سپاهیان وی را برای جنگ در ارمنستان برعهده گرفت و چند سال بعد در نبردی که نزدیک کابل رخ داد، فرمانده سپاه بود. در همین زمان، یعنی سال ۱۵۲ هـ.ق. بود که منصور دوانیقی وی را به حکومت خراسان منصوب کرد. مورخان مانند ابوالفرج اصفهانی، حمید را فردی خونریز توصیف کرده‌اند که ظاهراً در سرکوب علویان بسیار مؤثر و سنگدل بود و بر همین اساس، برخی دیگر از مورخان، او را در ماجرای به شهادت رساندن امام کاظم (ع) نیز دخیل دانسته‌اند؛ حتی می‌گویند حمید به امر هارون عباسی ۶۰ تن از سادات را به شهادت رساند، اما براساس گزارش

نگاهی به نمونه‌های تاریخی از ائتلاف عدالت و آزادی
 در حکومت امیرالمؤمنین (ع)

ماه غربستان علی (ع)

**دوست داشتم
 زودتر پیر شوم!**

خیلی پیشتر از آنکه ماشین‌های برقی داخل حرم راه بیفتند، تعداد خادم‌هایی که مسن‌ترها را با ویلچر به زیارت می‌بردند بیشتر بود. طوری که هروقت سرت را می‌چرخانیدی، چند پیرمرد و پیرزن را روی ویلچر می‌دید که توسط خادم‌ها جابه‌جا می‌شدند. مادرم می‌گفت بیشترین ثواب مال همین خادم‌هایی است که ویلچرها را جابه‌جا می‌کنند. هم دعای خیر زائران پشت سرشان است و هم دعای خود آقا. من بارها توی حیاط خانه مادربزرگم روی ویلچرش نشسته بودم و آن قدر حرفه‌ای شده بودم که می‌توانستم راحت ...

مجازآباد

هم مالک اشتر، هم رستم

اکبر نبوی فعال سینما در توبیتی خطاب به حاج قاسم سلیمانی نوشت: در این یک سال و چند ماه که از شهادت می‌گذرد، به‌شدت از نوشته‌های عاطفی درباره شما پرهنز کرده‌ام. اما نمی‌دانم چیرا با تماشای این عکس و این خنده زیبا، به اندازه همه دنیا دل‌تنگ شده‌ام. تویی که برای من، هم مالک‌اشتری، هم رستم.

دل‌ها را نورانی تر کنید

دختر حفظ و نشر آثار آیت الله خامنه‌ای در آستانه شب‌های قدر طرحی از سخنان رهبر انقلاب منتشر کرد. در بخشی از این پوستر به نقل از رهبر انقلاب آمده است: در ماه رمضان، دل‌ها را تا می‌توانید با ذکر الهی نورانی‌تر کنید، تا برای ورود به ساحت مقدس لیله‌القدر آماده شوید. شب سلامت دل‌ها و جان‌ها، شب شفای بیماری‌های اخلاقی و مادی و اجتماعی که امروز متأسفانه دامان بسیاری از ملت‌های جهان از جمله ملت‌های مسلمان را گرفته است؛ سلامتی از همه این‌ها، در شب قدر ممکن و میسر است؛ به‌شرطی که با آمادگی وارد این شب شوید.

عین اندیشه شهید بهشتی

میثم رشیدی با انتشار تصویری از کتاب «تشکیلات بهشتی» در اینستاگرام، درباره این کتاب نوشت: «وقتی «محسن ذوالفقاری» کتابش را امضا کرد به من داد، فکرش را هم نمی‌کردم محسنی که نامش روی جلد کتاب است، همین جوان رعنائی باشد که روبه‌رویم ایستاده است. تعجب را پنهان نکردم و سپس عذرخواه این تعجب شدم. واقعیت این بود که برادر عزیزم «محسن ذوالفقاری» متن تحقیقاتش را به استاد بزرگوار در تهران رسانده بود تا بخواند و نظرش را بدهد. استاد اما به این فکر می‌کرد که چنین تحقیق جامع و کاملی را باید در قالب کتاب، به دست همه مخاطبان رساند. متن تحقیق را به دوستانش در نشر معارف داد چراکه می‌دانست (و آنچنان که رخ داد) این کتاب خیلی زود به چاپ‌های بعدی می‌رسد. کتاب «تشکیلات بهشتی» بی‌هیچ دخل و تصرفی، عین کلام و اندیشه شهید بهشتی است اما در تنظیم و فصل‌بندی، چنان هوشمندانه است که می‌شود حسابش را با سایر کتاب‌هایی که درباره این شهید بزرگوار دیده و خوانده‌ایم جدا کنیم.»

